

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 266/08-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. septembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. T., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Prievidza sp. zn. 3 T 28/2007 zo 16. januára 2008 a uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3 To 13/2008 zo 6. marca 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. T. odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júla 2008 doručená sťažnosť M. T., B., ktorú doplnil podaniami doručenými 25. júna 2008, 16. júla 2008, 30. júla 2008, 14. augusta 2008 a 21. augusta 2008. Zo sťažnosti po jej doplnení vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 T 28/2007 zo 16. januára 2008 a uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 To 13/2008 zo 6. marca 2008.

Označeným rozsudkom okresného súdu bol sťažovateľ uznaný za vinného zo spáchania zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1 a 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na ustanovenie § 138 písm. a) Trestného zákona a prečinu porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na ustanovenie § 138 písm. d) Trestného zákona, za čo bol odsúdený k úhrnnému trestu odňatia slobody v trvaní jedenásť rokov nepodmienečne. Krajský súd odvolanie sťažovateľa zamietol ako nedôvodné podľa § 319 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

V odôvodnení sťažnosti sťažovateľ uviedol, že v trestnom konaní bolo porušené jeho právo na obhajobu, keď mu nebol ustanovený obhajca bezprostredne po vzatí do väzby, ale opatrenie o ustanovení obhajcu mu bolo doručené takmer mesiac po rozhodnutí o vzatí do väzby. Sťažovateľ v podaní doručenom 14. augusta 2008 doplnil, že orgány činné v trestnom konaní vykonali jeho výsluch v procesnom postavení obvineného, výsluchy svedkov, konfrontáciu obvineného a svedkyne a prehliadku tela 23., 24. a 25. augusta 2006, keď nemal ustanoveného obhajcu, a preto sú takto získané dôkazy právne neúčinné, na čo okresný súd ani krajský súd neprihliadol. Orgány činné v trestnom konaní nepostupovali v trestnom konaní podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku (napr. nevykonali znalecké skúmanie zaistených vecných dôkazov), od začatia prípravného konania, ako aj v súdnom konaní boli zabezpečované a vykonávané len dôkazy, ktoré svedčili v jeho neprospech, a dôkazy, ktoré navrhoval na svoju obhajobu, neboli vykonané. Okresný súd vykonával dokazovanie tak, aby jeho výsledky vyzneli v neprospech sťažovateľa, jeho skutkové závery sú jednostranné a rozsudok okresného súdu je nesprávny, nespravodlivý a neúplný. Sťažovateľ ďalej uviedol: *„Úvaha súdu je len úbohou domnelou pravdepodobnosťou, ktorá nemá oporu vo vykonaných dôkazoch.“*

Podľa tvrdenia sťažovateľa sa ani krajský súd v odvolacom konaní nezaoberal dôkazmi, ktoré uviedol na svoju obhajobu. Senát odvolacieho súdu nemožno podľa názoru sťažovateľa považovať za nestranný, pretože pred rozhodnutím o odvolaní ten istý senát krajského súdu rozhodoval uznesením č. k. 3 Tos 32/2007-643 a uznesením č. k. 3 Tos 9/2008-1000 z 12. februára 2008, v ktorých „uviedol, že (aj keď nepriamo) som porušovateľ zákonov, čím prejudikoval nezávislé konečné hodnotenie mojej viny zo spáchania trestného činu“. Odvolacie konanie bolo podľa názoru sťažovateľa nespravodlivé, krajský súd neskúmal dôsledne jeho odvolanie, nevysporiadal sa s relevantnými argumentmi, ktoré uviedol vo svojom odvolaní a odôvodnenie jeho rozhodnutia nie je v súlade s ustanovením § 176 ods. 2 Trestného poriadku.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo T. M. priznané čl. 46 ods. 1 Ústavy SR v spojitosti s čl. 6 ods. 1 Dohovoru na spravodlivý proces rozsudkom Okresného súdu v Prievidzi č. k. 3 T 28/2007 z 16. 1. 2008 porušené bolo.

2. Základné právo T. M. priznané čl. 46 ods. 1 Ústavy SR na spravodlivý proces priznaný aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru, uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 3 Tos 13/2008-1061 z 6. 3. 2008 porušené bolo.

3. Uznesenie krajského súdu v Trenčíne č. k. 3 Tos 13/2008-1061 z 6. 3. 2008 sa zrušuje a ukladá Krajskému súdu v Trenčíne, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

4. Odsúdený T. M.n, nar. ..., tr. bytom P. sa prepúšťa z výkonu trestu odňatia na slobodu.

5. T. M. priznáva finančné zadostučinenie vo výške 100.000,- Sk (slovom stotisíc korún slovenských), ktoré je Krajský súd v Trenčíne povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Krajský súd v Trenčíne je povinný v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu nahradiť trovy konania T. M. na účet právneho zástupcovi, ktorého mu ustanoví Ústavný súd SR, tak ako budú vyčíslené na výzvu Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

Sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Vo svojom podaní doručenom 30. júla 2008 žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadost'učinenie v sume 300 000 Sk. V podaní doručenom 14. augusta 2008, ktoré sťažovateľ označil ako doplnenie sťažnosti zo 17. júna 2008, navrhol, aby ústavný súd vyslovil aj porušenie jeho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 28/2007 zo 16. januára 2008 a uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tos 13/2008 zo 6. marca 2008 a priznal mu finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Z citovaného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak poskytovanie tejto ochrany nie je v právomoci všeobecných súdov. V danom prípade mal sťažovateľ možnosť dovolávať sa ochrany svojich práv, ktorých porušenie postupom a rozsudkom okresného súdu namieta, v odvolacom konaní pred krajským súdom. Vzhľadom na princíp subsidiarity právomoci vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy nemá ústavný súd právomoc zaoberať sa tou časťou sťažnosti, ktorá smeruje proti rozsudku okresného súdu, pretože postup a rozhodnutie okresného súdu preskúmal krajský súd v odvolacom konaní. Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Sťažovateľ namieta porušenie označených práv aj uznesením krajského súdu, a to z týchto dôvodov:

- krajský súd nebral do úvahy, že bolo porušené jeho právo na obhajobu tým, že ustanovenie obhajcu mu bolo oznámené mesiac po vzniku dôvodu povinnej obhajoby, a tým, že orgány činné v trestnom konaní vykonávali úkony po vznesení obvinenia bez prítomnosti obhajcu,

- o odvolaní konali a rozhodovali sudcovia, ktorí boli zaujatí,

- krajský súd sa v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal s relevantnými argumentmi, ktoré uviedol na svoju obhajobu v odvolaní, nevzal do úvahy rozporov vo výpovediach poškodenej a jednostranne, v jeho neprospech, hodnotil aj ostatné dôkazy.

Z princípu subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy) limitujúceho vzťah ústavného súdu ku všeobecným súdom okrem iného vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenou uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04).

Z obsahu odvolania, ktoré podal sťažovateľ sám (z 30. januára 2008), ako aj prostredníctvom svojho obhajcu (z 30. januára 2008), ústavný súd zistil, že sťažovateľ v odvolacom konaní nenamietal porušenie práva na obhajobu. Sťažovateľ nenamietal porušenie práva na obhajobu a zaujatosť senátu odvolacieho súdu ani na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu 6. marca 2008. Ústavný súd preto na predbežnom prerokovaní odmietol aj túto časť sťažnosti pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Sťažovateľ tiež namietal, že rozsudok krajského súdu nie je dostatočne odôvodnený, pretože v ňom krajský súd nereagoval na podstatné argumenty, ktoré uviedol vo svojom odvolaní, týkajúce sa predovšetkým rozporov vo výpovediach poškodenej, ako aj hodnotenia ďalších dôkazov (výpovedí svedkov a záverov znalcov).

Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou opakovane vyslovil právny názor, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01 a I. ÚS 13/00).

Ústavný súd zásadne nemá oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96). Inými slovami, neprislúcha mu, aby sa zaoberal posúdením skutkových a právnych omylov, ktorých sa údajne dopustili všeobecné súdy, okrem prípadov a v rozsahu, v ktorom tieto omyly mohli mať za následok porušenie práv a slobôd chránených ústavou alebo dohovorom.

Krajský súd v uznesení v tejto veci k odvolacím námietkam sťažovateľa uviedol:

„So zreteľom na to, že dôkazy, na ktoré poukázal v odôvodnení napadnutého rozsudku okresný súd na seba navzájom nadväzujú, navzájom sa podporujú a dopĺňajú, nemal ani odvolací súd pochybnosti o správnosti skutkových záverov súdu prvého stupňa. Aj keď obžalovaný spáchanie skutku poprel, vykonaným dokazovaním na hlavných pojednávaniach mu bolo jeho spáchanie jednoznačne preukázané predovšetkým svedeckou výpoveďou samotnej poškodenej V. B., ktorá v podstatných okolnostiach svojej usvedčujúcej výpovede, podľa ktorých ju obžalovaný dňa 16. júla 2006 večer po tom, čo neoprávnene vošiel do bytu na ul. M. R. v P., s nožom v ruke prinútil vykonať s ňou pohlavný styk, nezmenila a neboli zistené ani žiadne objektívne okolnosti, ktoré by vierohodnosť jej výpovede spochybňovali, keď pritom logickým spôsobom vysvetlila, prečo trestné oznámenie na obžalovaného podala s časovým odstupom a naviac aj podľa záverov znaleckého posudku znalcov z odboru zdravotníctva – psychiatrie v súčinnosti so znalcom z odboru psychológie PhDr. J. C., je poškodená schopná správne vnímať prežité udalosti, tieto si správne zapamätať i reprodukovať ich a vzhľadom na spontánnosť jej výpovedí je u nej možnosť vopred pripravenej alebo naučenej výpovede vylúčená a pritom s jej

usvedčujúcimi svedeckými výpoveďami korešpondujú nielen závery už spomenutého znaleckého posudku, ale aj svedecké výpovede P. B., MUDr. V. R., Ing. S. R. a tiež i J. D., ale aj listinné dôkazy a z nich najmä ohliadka miesta činu z 23. augusta 2006.“ V podrobnostiach krajský súd odkázal na skutkové zistenia a právne závery uvedené v odôvodnení rozsudku okresného súdu, s ktorými sa stotožnil.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ spochybňuje hodnotenie každého dôkazu, ktorý okresný súd a krajský súd vyhodnotili v jeho neprospech. Nie je úlohou ústavného súdu prehodnocovať zistený skutkový stav v trestnom konaní ani posudzovať otázku viny sťažovateľa, ale preskúmať, či námietky sťažovateľa proti postupu a rozhodnutiu krajského súdu môžu byť v príčinnej súvislosti s porušením základných práv označených v sťažnosti. Podľa názoru ústavného súdu zo skutočností, ktoré sťažovateľ uviedol vo svojej sťažnosti, nemožno usudzovať, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu má také nedostatky, ktoré by odôvodňovali záver o jeho arbitrárnosti alebo o zjavnej neodôvodnenosti a v konečnom dôsledku o porušení ním označených práv. V rozhodnutí krajského súdu nie sú vnútorné rozpory a pri prijímaní skutkových a právnych záverov nedošlo k žiadnym zjavným omylom alebo k uvedeniu skutočností, ktoré by boli v zrejmom rozpore s podstatou súdnej ochrany požadovanej v trestnom konaní vedenom proti sťažovateľovi. Samotná skutočnosť, že si krajský súd neosvojil interpretáciu výsledkov dokazovania spôsobom, ako ich predniesla obhajoba, nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľom označených základných práv.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa vo zvyšnej časti (vo vzťahu k námietkam týkajúcim práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia) podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

V nadväznosti na odmietnutie sťažnosti sa už ústavný súd nezaoberal žiadosťou sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. septembra 2008